

3. Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму (*Конвенцію ратифіковано Законом N 3533-IV від 15.03.2006*). URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d68#Text

4. Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок від 26 жовтня 1979 року (Набуття чинності для України: 05.08.1993) URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d68#Text

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року (Набуття чинності для України: 25 липня 1990 р.). URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI: URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

8. Офіс Генерального прокурора: Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення РФ станом на 07.05.2022/ URL: <https://www.gp.gov.ua/>

Валерій Хахановський*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

8 березня набув чинності Закон України № 2111-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану», де викладено нову редакцію ст. 615 КПК України, що регулює особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану [1].

Ст. 615 КПК України тепер має назву «Особливий режим досудового розслідування та продовження строків тримання під вартою під час судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України».

Зокрема, згідно з новою редакцією п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, у разі відсутності технічної можливості доступу до ЄРДР, рішення про початок досудового розслідування приймається слідчим або прокурором, про що виноситься постанова. Відомості, що підлягають унесенню до ЄРДР, вносяться до нього за першої можливості. Така процедура стосується всіх кримінальних правопорушень.

Крім того, розширені повноваження керівника органу прокуратури в кримінальному провадженні. Законом розширено перелік статей КК, в провадженнях за якими такі повноваження надаються прокурору. Так, сюди віднесено практично всі злочини проти власності, убивства та ін.

Частиною 3 ст. 615 КПК також передбачено, що про такі прийняті прокурором рішення невідкладно за першої можливості повідомляється прокурор вищого рівня та відповідний суд. А частиною 2 цієї статті встановлено можливість продовження на строк до 30 днів строку дії ухвали про тримання під вартою або постанови прокурора про тримання під вартою. Крім того, законодавець передбачив продовження запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою, які закінчуються (ч. 6 ст. 615 КПК).

Крім того, новим п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК передбачено правило, згідно з яким, у разі відсутності об'єктивної можливості звернутися до суду з обвинувальним актом, строк

* Професор кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки ННІ №1 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

досудового розслідування у кримінальному провадженні зупиняється, і підлягає поновленню, якщо підстави для зупинення перестали існувати.

Законом України від 15 березня 2022 року № 2137-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» [2] спрощений порядок збирання та перевірки доказів, що забезпечує узгодження з Міжнародною Конвенцією про кіберзлочинність та підвищення ефективності досудового розслідування.

Зокрема, до КПК України внесені, зокрема, такі зміни:

- уточнені поняття: «електронні дані», «комп'ютерні дані»; «телекомунікаційні системи», «інформаційно-телекомунікаційні системи», «інформаційно-комунікаційні системи», «комп'ютерні системи» (ст. 99) тощо;

- термін «носії комп'ютерної інформації» замінено на «носії комп'ютерних даних» (ч. 2 ст. 105);

- частину шосту ст. 110 доповнено абзацом: «У разі необхідності постановою слідчого, прокурора виготовляється в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису службової особи, яка прийняла відповідне процесуальне рішення, або створюється з використанням Інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування»;

- частину другу ст. 168 викладено в такій редакції: «У разі необхідності слідчий чи прокурор виготовляє за допомогою технічних, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів копії інформації, що міститься в інформаційних (автоматизованих) системах, електронних комунікаційних системах, інформаційно-комунікаційних системах, комп'ютерних системах, їх невід'ємних частинах. Копіювання такої інформації здійснюється із залученням спеціаліста» та доповнено абзацом такого змісту: «На вимогу володільця особа, яка здійснює тимчасове вилучення комп'ютерних систем або їх частин, залишає йому копії інформації з таких комп'ютерних систем або їх частин з використанням матеріальних носіїв володільця комп'ютерних систем або їх частин»;

- частину третю ст. 170 доповнено новим абзацом такого змісту: «Арешт на комп'ютерні системи чи їх частини накладається лише у випадках, якщо вони отримані внаслідок вчинення кримінального правопорушення або є засобом чи знаряддям його вчинення, або зберегли на собі сліди кримінального правопорушення, або у випадках, передбачених пунктами 2, 3, 4 частини другої цієї статті, або якщо їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення експертного дослідження, а також якщо доступ до комп'ютерних систем чи їх частин обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту»;

- частину шосту статті 236 доповнено абзацами другим і третім такого змісту:

«Якщо під час обшуку слідчий, прокурор виявив доступ чи можливість доступу до комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, для виявлення яких не надано дозвіл на проведення обшуку, але щодо яких є достатні підстави вважати, що інформація, що на них міститься, має значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, прокурор, слідчий має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних, що на них міститься, на місці проведення обшуку»;

«Особа, які володіють інформацією про зміст комп'ютерних даних та особливості функціонування комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, можуть повідомити про це слідчого, прокурора під час здійснення обшуку, відомості про що вносяться до протоколу обшуку».

- у частині першій статті 237 слова «речей та документів» замінено словами «речей, документів та комп'ютерних даних»; частину другу доповнено абзацом другим такого змісту: «Огляд комп'ютерних даних проводиться слідчим, прокурором шляхом відображення у протоколі огляду інформації, яку вони містять, у формі, придатній для сприйняття їх змісту»;

- главу 20 доповнено статтею 245-1 такого змісту: «Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису».

Редакційні зміни отримали також статті 265, 266, 268 (останню доповнено абзацом такого змісту: «Не потребує дозволу слідчого судді установа місцезнаходження радіобладнання за заявою його власника»).

Статтю 615 доповнено текстом такого змісту: «У кримінальних провадженнях, у яких жодній особі не було повідомлено про підозру на дату введення в Україні або окремих її місцевостях воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції чи здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України, строк від дати введення до дати скасування або закінчення відповідного стану або заходів не зараховується до загальних строків, передбачених ст. 219 цього Кодексу».

Слід також згадати про проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про доступ до судових рішень» щодо запобігання розголошенню відомостей досудового розслідування» від 24 лютого 2022 року № 7033-1, основним завданням якого є збереження таємниці слідства та недопущення розголошення [3] відомостей досудового розслідування, оскільки завчасне попередження про обшук, про проведення негласних слідчих (розшукових) дій може призвести до знищення доказів у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України від 3 березня 2022 року № 2111-IX.
2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України від 15 березня 2022 року № 2137-IX.
3. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про доступ до судових рішень» щодо запобігання розголошенню відомостей досудового розслідування» від 24 лютого 2022 року № 7033-1.

*Світлана Чантай**

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Кримінальна протиправність, як суспільне небезпечне посягання на законні права, інтереси, життя і здоров'я людини, суспільні інтереси чи інтереси держави, є однією із найнебезпечніших загроз національній безпеці держави. Це підкреслюється рядом нормативно-правових актів таких, як Закон України «Про національну безпеку України» від 2018 р. та численних підзаконних актах: Державній програмі боротьби зі злочинністю, Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю від 2011 р., Стратегії національної безпеки України від 2020 р. та ін. Зважаючи на низький рівень реалізації вказаних програмних документів, слушною є думка М. Руденка та В. Півненка, що кризовий стан боротьби зі злочинністю потребує розроблення нової кримінальної політики України, адекватної сьогоднішнім реаліям

* Здобувач ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю «Право» Навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ (науковий керівник: Юлія Сухомлин, доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент)